

STADIA

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mielikuviutusmatka viulumajaan

Leikit ja mielikuvat viulunsoiton alkeisopetuksessa

Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi
Opinnäytetyö
Huhtikuu 2008

Maiju Piisilä

Koulutusohjelma Musiiikin koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Musiikkipedagogi	
Tekijä Piisilä Maiju			
Työn nimi Mielikuvitusmatka viulumaahan: Leikit ja mielikuvat viulunsoiton alkeisopetuksessa			
Työn laji Opinnäytetyö		Aika Huhtikuu 2008	Sivumäärä 23+20
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyöni käsittelee leikinomaista, lapsikeskeistä lähestymistapaa viulunsoiton alkeisopetuksessa. Tutkin työssäni kuinka lapsen näkökulman huomioon ottaminen mahdollistuu suomalaisessa viulupedagogiikassa asemansa vakiinnuttaneissa Suzuki- ja Colourstrings-menetelmissä. Kokosin opinnäytetyöni osaksi harjoituspaketin, joka koostuu erilaisista tehtävistä ja ideoista käytettäväksi viulunsoiton yksilöopetuksessa.</p> <p>Harjoituspaketissa esitetyt ideat on kerätty oman opetusharjoittelun pohjalta sekä observoimalla ryhmätunteja. Kokeilin harjoituksia kahden yksityisoppilaani kanssa syksyn 2007 ja kevään 2008 välisenä aikana. Oppilaat olivat kokeilun alkaessa 5- ja 7-vuotiaita.</p> <p>Harjoituspaketti koostuu kolmesta eri osasta, jotka ovat: soittoasennon muodostaminen, soittamista tukevia harjoituksia ja hyvä soittotunti. Lähes kaikissa harjoituksissa hyödynnetään lapsen mielikuvitusmaailmaa. Liitin harjoituspakettiin oppilaideni kanssa valmistamaamme kuvamateriaalia helpottamaan harjoitusten ymmärtämistä.</p> <p>Keskityn opinnäytetyössäni selvittämään, kuinka ryhmäopetuksessa käytettäviä ideoita voidaan soveltaa yksilöopetukseen. Työ on tarkoitettu viulunsoitonopettajien avuksi oppilaiden alkeisopetukseen. Opinnäytetyötäni voidaan helposti muokata muidenkin instrumenttien, etenkin jousisoitinten alkeisopetukseen.</p>			
Teos/Esitys/Produktio Mielikuvitusmatka viulumaahan			
Säilytyspaikka Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia kirjasto/Ruoholahti			
Avainsanat viulunsoiton alkuopetus, opetusmenetelmät, mielikuvaoppiminen, leikki			

Degree Programme in Classical Music		Degree Music pedagogue	
Author Piisilä Maiju			
Title An imaginary journey to the world of violin: games and images supporting the early childhood education of violin playing			
Type of work Final project	Date April 2008	Pages 23+20	
<p>ABSTRACT</p> <p>My final project analyzes the beginning education of violin players, highlighting playful methods and the child himself. I investigate the way the child's point of view is observed in education methods like Suzuki and Colourstrings which have established themselves in Finnish violin pedagogy. My final project includes a training packet which consists of different kinds of exercises and ideas which can be applied in individual lessons with a child.</p> <p>I gathered ideas for this final project from my own teacher training and also by observing groups. I tested the exercises and ideas in private lessons with two children between autumn 2007 and spring 2008. When these tests began, the children were 5 and 7 years old.</p> <p>The exercises included in the final project have been divided into three sections: constructing the playing posture, supporting exercises and a good violin lesson. Most of the exercises appeal to the child's imagination. I have enclosed some photos which we have done with the children to make it easier for the reader to understand the exercises.</p> <p>In my final project I focused on how to apply methods used in group training to individual teaching. Teachers may make use of this material when teaching beginners. The same material can also be used with beginners on other instruments, especially the string instruments.</p>			
Work / Performance / Project An imaginary journey to the world of violin			
Place of Storage Helsinki Polytechnic Stadia library/Ruoholahti			
Keywords early childhood education, violin playing, methods of teaching, mental images			

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Lähtökohtia.....	7
2.1 Leikki ja mielikuvat opetuksen välineinä	7
2.2 Colourstrings-menetelmä	8
2.3 Suzuki-metodi	10
3 Harjoituspaketin esittely.....	13
3.1 Colourstrings-ryhmätunnit	13
3.1.1 Colourstrings-ryhmätunnin seuraaminen	14
3.1.2 Colourstrings-ideoiden soveltaminen yksilötunnille	15
3.2 Suzuki-ryhmätunnit.....	15
3.2.1 Suzuki-ryhmätunnin seuraaminen	16
3.2.2 Suzuki-ideoiden soveltaminen yksilötunnille	17
3.3 Ideoiden kokoaminen.....	17
3.4 Paketin sisältö.....	18
4 Ideoiden kokeilu oppilaiden kanssa	21
4.1 Oman materiaalin valmistus.....	21
4.2 Tuntien sisältö.....	22
5 Pohdinta	24
5.1 Ajatuksia matkan varrelta	24
5.2 Työn onnistuminen	25
Lähteet	26

1 Johdanto

Vanhan sanonnan mukaan leikki on lapsen työtä. Se kattaa suuren osan lapsen maailmaa ja värittää kaikkia lapsen toimia. Tavoitteellinen musiikin harrastaminen aloitetaan usein jo alle kouluikäisenä. Kuinka uusi vastuunalainen harrastus olisi hyvä viedä leikkivän lapsen maailmaan? Kiinnostus musiikkia kohtaan tulisi lähteä lapsesta itsestään, mutta jokainen lapsi kohtaa erilaisia vaiheita soitonopiskelunsa aikana. Kuinka opettaja säilyttää pikkuoppilaan mielenkiinnon ensimmäisten vaikeuksien yli?

Kiinnostuin opinnäytetyöni aiheesta, kun törmäsin joidenkin oppilaideni kohdalla kausittaisiin motivaatio-ongelmiin. Mielenkiintoisella tuntisuunnitelmalla oli merkittävä vaikutus oppilaan innostumisen kannalta. Halusin lähteä etsimään ideoita, jotka kehittäisivät minua luovana opettajana ja edesauttaisivat lapsen mielenkiinnon syntymistä. Näistä ideoista kokosin harjoituspaketin avuksi viulunsoitonopettajille.

Kokemukseni mukaan vasta-aloittaneen viulistin ensimmäinen vuosi kuluu suurelta osin perusasetojen muodostamiseen. Jotta lapsella säilyisi innostus tämän rankan vaiheen läpi, voidaan se verhota lapselle mieluisaan muotoon. Lähtökohtana on siis astua lapsen omaan mielikuvitusmaailmaan. Sieltä löydetyt ideat on lapsen helppo ymmärtää, ja näin ollen ne helpottavat myös oppimista.

Halusin opinnäytetyöhöni kuuluvasta harjoituspaketista mahdollisimman monipuolisen ja kattavan, joten tutustuin tarkemmin kahteen eri viulunsoiton opetuksessa käytettävään metodiin, Suzuki- ja Colourstrings-metodiin. Esittelen lyhyesti näitä opetusmenetelmiä, jotka ovat vakiinnuttaneet asemansa suomalaisessa viulupedagogiikassa. Ajattelin, että ryhmäopetuksessa käytettäviä ideoita olisi mielenkiintoista kokeilla yksilöopetuksessa. Niinpä kävin seuraamassa Suzuki-

menetelmällä ja Colourstrings-metodilla opettavien opettajien tunteja. Ryhmätunneilta poimitut ideat kokosin yhteen opetusharjoittelutunneilta keräämieni harjoitusten kanssa ja näin syntyi *harjoituspaketti; Mielikuvitusmatka viulumaahan*.

Harjoituspakettiin kokoamani ideat tukevat viulunsoiton alkeisopetusta. Niiden perimmäinen tarkoitus on kuitenkin herättää meissä opettajissa ja oppilaissa kekseliäisyyttä ja luovuutta, sekä rohkaista käyttämään omaa mielikuvitusta. Harjoituspaketti on jaettu kolmeen pääotsikkoon, jotka ovat: soittoasennon rakentaminen, soittamista tukevia harjoituksia ja hyvä soittotunti.

Kerron raportissa opinnäytetyöni lähtökohdista. Millä tavalla lapsen näkökulman voi ottaa huomioon viulunsoiton alkeisopetuksessa ja voiko leikin sekä mielikuvien avulla edistää oppimista. Sen lisäksi esittelen tutkimusryhmäni Suzuki- ja Colourstrings-metodien taustaa.

Kerron myös harjoituspaketin kehittämisprosessista; observoinnista, ideoiden kokoamisesta, sisällöstä sekä lopuksi ideoiden kokeilusta omien oppilaideni kanssa. Mitkä harjoitukset olivat toimivia ja innostivat lasta oppimaan?

2 Lähtökohtia

2.1 Leikki ja mielikuvat opetuksen välineinä

Leikkiminen on lapsen tapa elää ja toimia, harjoitella, kehittyä ja oppia (Jarasto & Sinervo 1997, 205). Lapsi tutustuu itseensä ja ympäröivään maailmaan leikin avulla. Se on lapsen tapa sopeutua ympäristöstä ja itsestä tuleviin paineisiin ja etsiä niille luovia ratkaisuja. Leikkiessä kehittyvät mm. luova ajattelu, assosiativisuus, ongelmanratkaisutaidot, sekä tunteiden säätely. Lapsi voi harjoitella leikin avulla erilaisia taitoja ilman epäonnistumisen pelkoa ja samalla luottamus itseän ja omiin kykyihin paranevat. (Hoivaan ja kasvatan 2008.)

Mielikuvituksen voimistuminen ja sisäisen maailman rikastuminen kuuluvat 4-5-vuotiaan ikäkauteen. Lapsella on runsaasti muistikuvia, kokemuksia, elämyksiä ja sanavarastoa mielikuvituksen rakennusaineiksi. Mielikuvitus avartaa ja rikastuttaa leikkiä, sekä auttaa lasta selviämään monista tilanteista paremmin. (Jarasto & Sinervo 1997, 52–55.)

Mielikuvitus kukkii parhaimmillaan koulun aloittaneesta aina murrosikästä asti, jolloin kehitystä hallitsevat erityisesti muisti, mielikuvitus ja tunne. Lapsi ottaa kiitollisena vastaan satujen, tarinoiden ja legendojen luomat kuvat. Tämä kausi on lapselle otollista aikaa oppia; lapsi kerää tosiasioita ja tallentaa itseensä muistiainesta. (Neuschütz 1984, 64-65.)

Lapsen innostusta oppia leikinomaisesti voidaan hyödyntää, kun opetetaan hänelle uusia asioita, taitoja, tietoa jne. Leikkien oppiminen on lapselle mielekästä ja näin ollen se luo myönteistä asennoitumista tiedon hankkimiseen ja tutkimiseen. (Hoivaan ja kasvatan 2008.)

Opettajalla on merkittävä asema suhteessa oppimiseen ja leikkimiseen. Hän pyrkii ohjaamaan lasta oikeaan suuntaan, mutta antaa tilaa lapsen omille ideoille.

Kuuntelemalla oppilaiden kysymyksiä ja ajatuksia oppimisesta syntyy tehokas prosessi. (Karlsson 2003, 25.) On tärkeää tiedostaa ja myös hyväksyä kunkin lapsen yksilöllinen kehitysnopeus. Leikki vie lapsen kehitystä aina eteenpäin: se vapauttaa, opettaa, kehittää motorisia ja kädentaitoja, sekä lisää luovuutta. (Riihonen 1991, 11.)

Luovuuden kehittyminen on myös oppimista. Siihen tarvitaan aikaa, mielikuvitusta, itseluottamusta ja kykyä leikkiä. (Hoivaan ja kasvatan 2008) Pitkään leikkinyt lapsi säilyttää luovuutensa läpi elämän. Hän on kekseliäs ja innokas etsimään aina uusia ratkaisuja. Tällainen lapsi kokee suurta tyydytystä osaamisestaan. (Jantunen 1996, 69.) Voi päätellä, että leikin ja luovuuden kehittyminen liittyvät toisiinsa ja ovat tärkeitä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta.

Harjoituspakettiin kokoamieni ideoiden tarkoitus on pyrkiä ratkaisemaan kaikki vastaan tulevat asiat leikin avulla. Lähes kaikissa harjoituksissa hyödynnetään lasten mielikuvitusmaailmaa. Tehtävät on helppo ymmärtää ja toteuttaa kun ne on puettu lapselle jo ennestään tuttuun asiaan. Lisäksi oppimisesta tulee mukavaa ja opitut asiat jäävät paremmin muistiin. On hyvä tarkkailla ja kuunnella oppilaita, minkälaiset asiat kutakin kiinnostavat ja valita sen mukaan jokaiselle omannäköisiä, mielenkiintoisia harjoituksia.

Tutustuin opinnäytetyötäni varten kahteen viulunsoitonopetuksessa käytettävään menetelmään, Suzuki- ja Colourstrings-metodiin. Halusin keskittyä juuri näihin metodeihin, koska opetus on lapsilähtöistä; oppiminen sekä kehitys tapahtuu luonnollisesti lapsen ehdoilla.

2.2 Colourstrings-menetelmä

Colourstrings on väreihin perustuva opetusmenetelmä, jossa leikin, laulujen ja soitinten avulla herätetään mielenkiinto musiikkia kohtaan jo nuorella iällä.

Opetusmenetelmän loivat Géza ja Csaba Szilvay unkarilaisen Zoltán Kodály'n periaatteiden pohjalta. Viulukoulua kehittäessään Szilvay halusi Kodály'n periaatteiden mukaisesti ottaa huomioon lasten fyysiset, älylliset ja emotionaaliset tarpeet. Kuten nykyäänkin, kaikki vastaantulevat asiat pyritään ratkaisemaan leikin avulla, mutta samalla ohjaillaan lasta pitkäjännitteiseen ja kontrolloituun työskentelyyn. (Musiikkia värien avulla 2001.)

Zoltán Kodály'n opetusmetodin tärkeimpänä periaatteena on sisäisen kuulemiskyvyn kehittäminen audiovisuaalisesti: (Szilvay 1980, 5.) "Sen minkä näen nuottikuvana, sen myös kuulen; sen minkä kuulen, sen näen nuottikuvana." Psykologian mukaan tietynlaiset äänet vaikuttavat tunteisiin ja myös herättävät tunteita. Fysiikan kannalta ääniin verrattavat värit vaikuttavat tunteisiin. Géza Szilvayn mukaan viulukoulussa kehitetään juuri tätä eri aistien yhteistoimintaa. Viulun kielet väritetään määrätyn väriasteikon mukaisella tavalla. (Szilvay 1980, 5.)

Lapsuutta kunnioittava Colourstrings välttää lapsen muokkaamista instrumentin mukaiseksi. Tarkoituksena on saada soitin ja opetus kohtaamaan lapsen tarpeet. Satuviikarit, Laulu- ja rytmiviikarit ja Colourstrings-soitinkoulut muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jossa oppiminen ja kehitys tapahtuvat luonnollisesti, lapsen ehdoilla. Vähitellen opitut asiat muuttuvat tietoiseksi musikaaliseksi ymmärrykseksi. (Colourstrings 2008.)

Opetus koostuu yksityistuntien lisäksi ryhmätunneista. Tarkoituksena on tutustuttaa lapsi kamarimusiikin soittamiseen jo nuorella iällä, sillä yhdessä soittaminen kehittää sosiaalisia taitoja ja motivoi lasta positiiviseen kilpailuun. Géza Szilvayn (Szilvay 1980, 6) mukaan lapsi kasvaa työniloon, kun hän menestyy soitoissaan. Liian vaativaa opetusta pyritään välttämään, sillä se voi estää lapsen tasapainoisen kehittymisen ihmisenä.

Jotta väreihin perustuva opetusmetodi saatiin leviämään, perustettiin vuonna 1990 Lontooseen Colourstrings International-säätiö. Metodi on levinnyt Euroopan maiden lisäksi Amerikkaan ja Australiaan. (Musiikkia värien avulla, 2001.) Colourstrings-

menetelmän suomalaisessa kotipaikassa, Itä-Helsingin musiikkiopistossa käy jatkuvasti sekä koti- että ulkomaalaisia opettajia seuraamassa opetusta. Nykyään kursseja jousisoittajille pidetäänkin säännöllisesti eri maissa. Jousisoitinten lisäksi Itä-Helsingin Musiikkiopiston opettajat ovat soveltaneet Colourstrings-menetelmän piano-, kitara-, huilu-, trumpetti- ja harmonikkaopetukseen ja uusia sovelluksia on valmisteilla. (Colourstrings 2008.)

Musiikin perusteita kuten äänen korkeutta, nuottiarvoa, pulssia ja dynamiikkaa voi opiskella ennen varsinaisia soitto-opintoja Satuviikareissa, Laulu- ja Rytmiviikareissa. Kiinnostusta musiikkia kohtaan kasvatetaan erilaisten satujen avulla, joihin on yhdistetty musikaalisia elementtejä. Aktiiviseen laulamiseen ja musiikin kuuntelemiseen kannustetaan jo pienestä pitäen. Tarkoituksena on herättää lapsessa itsessään halu oppia soittamaan. (Colourstrings 2008.)

Colourstrings-soitinkoulussa käytettävä opetusmateriaali perustuu kuvien, piirrosten ja värien käyttöön. Kuvat helpottavat nuottien lukua ja teorian opiskelua, mutta samalla myös pitävät lasten mielenkiintoa yllä. Opetuksessa käytetään kansanlauluja ja lastenlauluja, jotka ohjaavat lapsen ajatusmaailmaa myönteiseen suuntaan. Laulut lauletaan sanoilla sekä solfaamalla. Tämän jälkeen soittaminen tuntuu luonnolliselta. Myös leikit, taputukset ja yhteissoitto vahvistavat oppimista. Soitinkoulussa kehitetään soittotekniikkaa, musiikin sisäistä kuulemista, sekä esteettistä musiikin tuntemista. (Colourstrings 2008.)

2.3 Suzuki-metodi

Toisen maailmansodan jälkeen tohtori Shinichi Suzuki (1898–1998) alkoi opettaa viulunsoittoa pienille lapsille ja mietti, mikä olisi heille luontevin tapa oppia. Hänen suuri oivalluksensa oli, että jokainen lapsi oppii oman äidinkieltensä riippumatta sen vaikeudesta. Näin ollen lahjakkuus ei olekaan synnynnäistä, vaan riippuvainen oikeanlaisesta ympäristöstä. (Tri Shinichi Suzuki 2008.)

Suzuki-metodi perustuu lapsen normaalien kehitysvaiheiden hyödyntämiseen. Aluksi lapsi kuuntelee puhetta ja oppii äänteitä, sanoja ja lauseita. Myöhemmin lapsi oppii muodostamaan sanoja matkien. Lähimmäisten kannustaminen palkitsee lasta ja saa hänet yrittämään yhä uudelleen ja puhuminen kehittyy. Samalla tavoin lapsi oppii soittamaan; kuuntelee hyvää musiikkia, oppii hahmottamaan ääniä, melodioita ja sävyjä. Kuulemaansa perustuen lapsi opettelee soittamaan omalla instrumentillaan. Nuotinluku aloitetaan sitten, kun korva on tarpeeksi kehittynyt ja instrumentin hallinta alkaa olla luontevaa. Oppiihan lapsi lukemaankin vasta sen jälkeen kun puhuminen on sujuvaa. (Mitä on Suzuki-metodi ja miten se syntyy? 2008.)

Suzukin mukaan kaikki lapset voivat kasvatuksen avulla kehittää oppimistaan ja herkkyyttään hyvin pitkälle, mikäli heitä tuetaan ja kannustetaan sopivalla tavalla. Onnistuneeseen oppimiseen vaikuttaa hyvä ihmisympäristö, aikuisten tunnistamaan lämminhenkinen yhteistyö, sekä lapsen yksilöllistä kehitystempoa kunnioittava vuorovaikutus. Vanhemmilla on suuri vastuu opiskelussa, sillä he huolehtivat harjoittelusta kotona, kannustavat ja tukevat vaikeuksissa ja luovat opinnoille myönteisen ilmapiirin. Soittotaidon lisäksi tavoitteena on kasvattaa lapsesta tasapainoinen ja harmoninen ihminen. (Shinichi 2000, 87.)

Soitto-opinnoissa edetään kullekin lapselle sopivan vauhdin mukaisesti. Kun oppimisprosessi jaetaan pieniin osiin, oppilas saa usein kokea onnistuvansa. Aluksi oppiminen on hidasta, eivätkä tulokset ole näkyviä, mutta vähitellen jo opitut taidot ohjaavat oppimista eteenpäin; "Taidot synnyttävät lisää taitoja." Suzuki uskoi, että taitojen harjoittamisessa on yksilön kehittymisen salaisuus, eikä mitään oikopolkuja ole. (Shinichi 2000, 92–95.)

Suzuki-metodi mahdollistaa viulunsoiton aloittamisen jo varhaisessa vaiheessa. Nuorimmat ovat 3-vuotiaita. Vanhemmilla on hyvin merkittävä osa lapsen soitto-opinnoissa. Vanhemmat sitoutuvat lapsen harrastukseen siten, että he ovat tunneilla mukana ja opettelevat itse viulunsoiton alkeet. Näin lapsen oma vanhempi voi toimia alkuvaiheessa sijaisopettajana ja olla innostamassa lasta omalla esimerkillään. (Suzuki-metodi 2008.)

Lapsille mieluisinta on soittaminen yhdessä muiden lasten kanssa. Opiskelu koostuukin sekä yksilö- että ryhmätunneista. Ryhmätunneilla on monen tasoisia oppilaita vasta-alkajista lähtien. Jokainen soittaa omien taitojensa mukaan: kun toiset säestävät vapaakielillä, voivat edistyneemmät soittaa melodiaa. Ryhmätunneilla opitaan myös esiintymisvarmuutta, toisten kunnioittamista ja erilaisuuden ymmärtämistä.

Metodin kehto, Talent Education – instituutti perustettiin Matsumotoon vuonna 1947, jossa Suzuki työskenteli aktiivisesti koko uransa ajan. Eurooppaan metodi levisi 1960-luvulla ja vähitellen myös muiden instrumenttien opettajat kiinnostuivat metodista. Nykyään metodia käytetään viulun-, alttoviulun-, sellon-, huilun-, pianon-, kitaran- ja harpunsoiton opiskelussa. (Suzuki-metodi 2008.)

3 Harjoituspaketin esittely

Tarkoitukseni oli selvittää, minkälaiset harjoitukset ja ideat ovat toimivia alkeisopetuksessa, mitkä taas vähemmän käyttökelpoisia. Minkälaiset harjoitukset, mielikuvat ja leikit saavat lapsen innostumaan ja näin ollen helpottavat oppimista? Tarkoituksena oli myös koota harjoituspaketti, joka auttaisi tekemään viulunsoiton alkuvaiheesta mielekästä helpottaen perusasentojen ja -liikkeiden muodostamista.

Työssä on käytetty omien opetusharjoittelutuntien lisäksi tutkimusmenetelmänä havainnointia. Kävin seuraamassa Colourstrings- ja Suzuki-menetelmällä opetettavien lasten ryhmätunteja syksyllä 2007, sekä keväällä 2008. Olin mukana neljällä tunnilla kummankin ryhmän kanssa. Molemmissa metodeissa opetus on hyvin lapsikeskeistä ja innostavaa. Opetustyyli ja toimintatavat poikkeavat huomattavasti toisistaan, mutta kaikilta ryhmätunneilta löytyi hyviä ideoita alkeisopetukseen.

3.1 Colourstrings-ryhmätunnit

Kävin seuraamassa Colourstrings-metodilla opetettavien lasten ryhmätunteja Itä-Helsingin musiikkiopistossa. Vasta-aloittaneiden, 6-7-vuotiaiden ryhmää ohjasi Heidi Viksten ja 8-vuotiaiden ryhmää Géza Szilvay. Kummassakin ryhmässä oli kuusi lasta; sekä tyttöjä, että poikia. Ryhmässä mukana olleiden lasten viikko-ohjelmaan kuului yksityistunnin lisäksi neljä ryhmätuntia. Kaikki tunnit olivat 45 min. mittaisia. Tunnit oli sijoitettu keskelle koulupäivää klo 12–14 välille, jolloin lapset olivat vielä pirteitä ja keskittymiskykyisiä.

3.1.1 Colourstrings-ryhmätunnin seuraaminen

Tunnin rakenne

Ryhmätunneilla soitetut kappaleet olivat suurelta osin jo ennestään tuttuja lapsille. Kappaleita laulettiin sanoilla ja solmisaatio-nimillä. Sen jälkeen lauluja soitettiin eri tavoin, jolloin lapset jaettiin ryhmiin: (pojat – tytöt – tutti – soolo). Tällä tavoin lapset oppivat seuraamaan myös ääneti sävelmän kulkua. Toisinaan osa ryhmästä säesti melodian soittajia esim. vasemman käden pizzicatoilla tai huiluaäänillä. Vähitellen lauluista muodostui virheettömiä ja täsmällisiä esityksiä. Tunnin loppuksi yksi oppilaista sai esittää oman soolo-kappaleensa, jolloin toiset lapset toimivat yleisönä. Sen jälkeen venyteltiin ja ravisteltiin kädet tai leikittiin.

Materiaali

Ryhmäopetuksessa käytettiin Géza Szilvayn kehittämää kirjaa, Viuluaapinen. Lapset soittivat samasta nuottikuvasta, mikä auttoi keskittämään heidän huomionsa kulloinkin kyseessä olevaan tehtävään. Vasta-aloittaneilla oli merkattu viulun kielet vastaavilla väreillä, kuin nuottivihkossa. Osalla lapsista myös lintu- ja aurinkokerroksen kohtaan oli liimattu tarra.

Ilmapiiri

Kaikki ryhmässä mukana olleet lapset vaikuttivat olevan innostuneita viulun soitosta. He seurasivat tarkkaan opettajan antamia ohjeita ja osallistuivat reippaasti soittamiseen, laulamiseen ja erilaisiin tehtäviin. Ilmapiiri tunneilla oli motivoiva ja kannustava. Positiivista palautetta annettiin usein; sekä yksilölle että koko ryhmälle. Myös lapset kannustivat toinen toistaan. Heille oli muodostunut hyvä itseluottamus soiton suhteen ja he todella nauttivat esiintymisestä.

3.1.2 Colourstrings-ideoiden soveltaminen yksilötunnille

Colourstrings-ryhmätunneilta sain hyviä ideoita kappaleiden harjoittelua varten. Aloitimme oppilaideni kanssa uuden kappaleen harjoittelun aina laulamalla. Sen jälkeen soitimme sitä yhdessä tai vuorotellen, eri nyansseissa. Opettelimme lauluihin myös säestykset huiluaäniä ja vasemman käden pizzicatoa hyväksi käyttäen. Loppujen lopuksi laulu osattiin erinomaisen hyvin ja esitimme sen oppilaan vanhemmille. Usein käytimme omia laulujamme (ks. laulutorut ja rytmisadut)

Kokeilin pienemmän oppilaani kanssa Géza Szilvayn Viuluaapista. Nuotteja oli helppo ja hauska lukea, kun viulun kielet merkattiin väreillä. Myös tarrat lintu- ja aurinkokerroksissa helpottivat huiluaäniharjoitusten kanssa. (ks. *Haamuperhe, Pulkkamäki ja Veturi*)

3.2 Suzuki-ryhmätunnit

Suzuki-metodilla opiskelevat lapset aloittavat soitto-opintonsa jo 3-5-vuotiaina vanhempien koulutusjaksolla. Vanhemman osuus on ratkaisevan tärkeä, sillä hän on mukana tunneilla ja toimii avustajana kotona. Tämä oli nähtävissä myös Käpylän musiikkiopistossa, jossa kävin seuraamassa sekä yksityis-, että ryhmätunteja. Yksityistunteja oli kaksi kertaa viikossa ja ne olivat 15 min. mittaisia. Lisäksi tunnin mittaisia ryhmätunteja järjestettiin säännöllisesti joka toinen viikko. Ryhmä koostui monen tasoista, 4- 13-vuotiaista lapsista. Ryhmätunneille osallistui kerralla n. 15 lasta.

3.2.1 Suzuki-ryhmätunnin seuraaminen

Tunnin rakenne

Ryhmätunti alkoi aina yhteisellä kumarruksella. Sen jälkeen lasten tuli seurata opettajan antamia ohjeita tarkasti. Tunnin alussa leikittiin usein kehon hallintaa ja motoriikkaa edistäviä leikkejä ilman viulua. Soitettavat kappaleet olivat usein tuttuja lastenlauluja, kuten Tuiki tuiki tähtönen. Kaikki lapset osallistuivat soittamiseen, pienimmät pelkillä vapaakielillä, edistyneemmät melodiaa soittaen. Yhden kappaleen parissa puuhailtiin jopa kuukausia. Mitä tutummaksi kappale tuli lapselle, sen helpompaa oli keskittyä äänenlaadun parantamiseen, motoriikkaan, sekä syvällisempään musiikin tuntemukseen. Tunnin aikana pidettiin useita lyhyitä taukoja, jolloin leikittiin taas soittimen hallintaan liittyviä leikkejä. Lopputunnista lapset saivat vapaaehtoisesti esittää oman soolo-kappaleen muille lapsille ja lasten vanhemmille. Tunti loppui yhteiseen kumarrukseen ja vanhempien aplodeihin.

Materiaali

Ryhmätunneilla ei käytetty viuluvihkoja, vaan kaikki kappaleet soitettiin ulkomuistista. Oppimateriaalina käytettiin kotona kasettia, jolla harjoiteltavat kappaleet olivat. Ennen varsinaista soittamista tuli lapsella olla soiva mielikuva musiikista. Kuuntelemalla oppimisen tukena käytettiin Suzuki-vihkoa, joka etenee järjestyksessä helpoimmasta vaikeimpaan. Näin ollen kaikki lapset soittivat samoja kappaleita.

Ilmapiiri

Lapset tulivat iloisina ryhmätunneille ja innostuivat ohjaajan ohjaamista leikeistä. Kappaleita soitettaessa jokaisen tuli tietää oma äänensä, koska ryhmässä oli niin paljon eritasoisia soittajia. Toisinaan pienimmät lapset säikähtivät, jos eivät ymmärtäneet tehtävänsä. Heille vanhempien läsnäolo oli välttämätön. Ilmapiiri kokonaisuudessaan oli kannustava; opettajan antaman positiivisen palautteen lisäksi lapset saivat tunnin aikana monet taputukset vanhemmiltaan.

3.2.2 Suzuki-ideoiden soveltaminen yksilötunnille

Suzuki-ryhmätunneilta sain useita kehon hallintaa ja motoriikkaa edistäviä leikkejä. (ks. *Peili, Kiikarit, Muovailuvaha, Timantti*) Kokeilin leikkejä etenkin pienemmän oppilaani kanssa välillä useaan kertaan soittotunnin aikana. Leikit piristivät ja paransivat keskittymiskykyä. Lopputunnista saatoimme venytellä leikin avulla. (ks. *Peili*)

Oman materiaalin lisäksi pyrin käyttämään opetuksessa tuttuja lasten lauluja, jotta lapsella olisi vahva soiva mielikuva jo valmiina. Tällä tavalla ulkoa oppiminen oli nopeaa ja saimme keskittyä sointiin, motoriikkaan ja musiikin estetiikkaan.

3.3 Ideoiden kokoaminen

Pakettiin valitsemani harjoitukset soveltuvat käytettäväksi noin 4-8-vuotiaille viulunsoiton alkeisoppilaille heti ensimmäisestä viulutunnista alkaen. Kokemusteni mukaan viulunsoiton alkuvaiheessa ensimmäinen vuosi on usein hankala vaikeiden asentojen ja liikkeiden vuoksi. Lapsen täytyy kehittää motorisia valmiuksiaan, sekä eriyttää lihasten toimintaa ennen varsinaisen soiton-opiskelun aloittamista. Pelkästään hyvän soittoasennon etsiminen, sekä viulun ja jousen asettaminen voivat aluksi viedä paljon aikaa. Myös kauniin äänen tuottaminen on vaikeaa jo pienen soittimenkin takia.

Jotta lapsi ei turhautuisi motoristen ja teknisten ongelmien kanssa, on pyrittävä pukemaan ne mahdollisimman mielekkääseen muotoon. Harjoituksissa käytetään paljon mielikuvia, jotka ovat peräisin lapsen mielikuvitusmaailmasta. Näin ollen lapsi kykenee ymmärtämään vaativiakin harjoituksia, kun ne yhdistetään johonkin tuttuun asiaan. Harjoituksissa pyritään hyödyntämään lapsen innostusta oppia ja omaksua

leikinomaisesti. Leikkien oppiminen on iloista ja luo myönteistä asennoitumista uuden tiedon tutkimiseen.

Toimivat harjoitukset ja ideat ovat koottuna Harjoituspakettiin, joka voi toimia alkeisopetuksessa opettajan tukena. Harjoituspaketti on tehty viulunsoiton yksilöopetukseen, mutta sitä voi helposti muokata muidenkin instrumenttien, etenkin jousisoitinten alkeisopetukseen. Lähes kaikki harjoitukset ovat helposti sovellettavissa, joten opettaja voi niiden pohjalta kehittää uusia, tilanteeseen sopivia harjoituksia.

3.4 Paketin sisältö

Harjoituspaketti koostuu kolmesta suuremmasta osasta, jotka ovat soittoasennon rakentaminen, soittoa tukevia harjoituksia ja hyvä soittotunti. Lähes kaikissa pakettiin kokoamassani harjoituksissa hyödynnetään lasten mielikuvitusta. Tehtävät on helppo ymmärtää ja toteuttaa kun ne on puettu lapselle jo ennestään tuttuun asiaan. Lisäksi oppimisesta tulee mukavaa ja opitut asiat jäävät paremmin muistiin. On hyvä tarkkailla ja kuunnella oppilaita, minkälaiset asiat kutakin kiinnostavat ja valita sen mukaan jokaiselle omannäköisiä, mielenkiintoisia harjoituksia.

Seuraavaksi esittelen harjoituspaketin sisältöä sekä kerron lyhyesti harjoitusten merkityksestä ja hyödyistä viulunsoiton opiskelussa. Olen jakanut harjoituspaketin kolmeen isompaan osaan, mutta pääpaino on selkeästi ensimmäisessä osassa, soittoasennon rakentamisessa.

Soittoasennon rakentaminen

Viulunsoiton opettelu alkaa hyvän soittoasennon rakentamisella. Kokosin pakettiin harjoituksia, jotka edistävät soittokäsien luonnollisia asentoja ja liikkeitä. Harjoitukset alkavat käsien rentoutuksella, jotta käden tuominen viulun kaulalle ja käden kiertoliike olisi mahdollisimman luonteva.

Jousen asettamiseen liittyvät harjoitukset vaativat myös käden rentoutta. Jousikäden harjoitukset vahvistavat hyvää jousikäden asentoa ja valmistavat jousella soittamiseen. Harjoitukset ovat jaettu kahteen osaan; harjoituksia ilman viulua ja viulun kanssa.

Paketissa on useita huiluääniharjoituksia soittokädelle. Niitä on hyvä tehdä jo ensimmäisistä soittotunneista lähtien, sillä ne antavat joustavuutta soittokädelle ja tekevät peukalon muista sormista riippumattomaksi. Samalla koko otelauta tulee tutuksi.

Soittamista tukevia harjoituksia

Asentoja ja motoriikkaa kehittäviä leikkejä

Erilaisilla motoriikkaa ja kehon hallintaa edistävillä leikeillä voidaan piristää soittotuntia. Lapsi jaksaa paremmin keskittyä soittamiseenkin, kun viulu laitetaan välillä pois ja liikutaan koko keholla. Leikkien avulla voidaan huolehtia myös venyttelystä tunnin loppuksi.

Rytmiharjoituksia

Hauskoilla rytmiharjoituksilla viulunsoitto voidaan aloittaa jo heti ensimmäisellä soittotunnilla. Rytmiharjoituksia tehdään aluksi vapaakielillä. Tällä tavalla lapsi pääsee heti tuottamaan musiikkia ja samalla rytmit tulevat tutuiksi.

Äänen muodostaminen

Tärkeintä viulunsoitossa on vahva kokemus kappaleen tunnelmasta, joka pohjautuu sisäiseen kuulokuvaan. Kaikki uudet laulut ja kappaleet on hyvä laulaa oppilaan kanssa useaan kertaan. Alkeissoittoon liittyvissä harjoituksissa harjoitellaan jousen hankaamista kielillä tallan suuntaisesti sekä kauniin äänen tuottamista.

Omat sävellykset

Oppilas voi itse säveltää uusia kappaleita erilaisten harjoitusten avulla. Kappaleisiin voidaan keksiä yhdessä sanat. Uudet, itse sävelletyt laulut piristävät valmiiksi kirjoitetun materiaalin välissä.

Hyvä soittotunti

Lopuksi kerron hyvästä soittotunnista sekä esittelen vasta-aloittaneen oppilaan soittotunnin harjoituspaketin harjoituksia hyväksi käyttäen.

4 Ideoiden kokeilu oppilaiden kanssa

Syksyllä 2007 kävin seuraamassa Colourstrings- ja Suzuki-ryhmätunteja ja poimin parhaita ideoita tunneilta. Ryhmätunneilta keräämäni harjoitukset ja leikit kokosin opetusharjoittelu- ja ainedidaktiikan tunneilla käytyjen harjoitusten ympärille. Näistä ideoista syntyi harjoituspaketti alkeisopetukseen. Olen kokeillut uusia harjoituksia kahden yksityisoppilaani kanssa. Samalla olen kartoittanut itselleni, minkälaiset harjoitukset ovat toimivia ja edistävät oppimista.

Molemmat oppilaani ovat tyttöjä; toinen 5-vuotias ja toinen 7-vuotias. Kummallakin on kerran viikossa oma soittotunti, joka kestää noin 35–45 min. Nuorempi aloitti soitto-opinnot syksyllä 2007, vanhempi syksyllä 2006 ja on siis toista vuotta oppilaanani. Tytöt eivät ole käyneet musiikkileikkikoulua, mutta olivat alusta lähtien kiinnostuneita musiikista. He laulavat paljon ja innostuvat uusista kappaleista ja erilaisista harjoituksista. Molempien lasten kotona kannustetaan soittamaan ja autetaan kotitehtävien kanssa. Välillä oppilaiden vanhemmat osallistuvat soittotunneille, jotta osaavat auttaa lapsiaan kotona.

4.1 Oman materiaalin valmistus

Mietin mitä materiaalia, viulukouluja ja -vihkoja voisimme käyttää soittotunneilla ja samaan aikaan kokeilla uusia harjoituksia ja ideoita. Luovuutta vaativat harjoitukset oli helpointa yhdistää omaan materiaaliin, joten päädyimme valmistamaan omat viuluvihkot. Se oli hyvä ratkaisu, sillä uusia lauluja ja ideoita syntyi vuoden aikana suuri määrä.

Tyhjä A3-vihko täyttyi vähitellen oppilaiden piirustuksista, jotka olivat osa heidän kotitehtäviään. Hienoihin, puuväreillä väritettyihin piirustuksiin keksittiin loruja, joista muodostui pieniä lauluja. Lorulauluja soitettiin heti ensimmäisestä tunnista lähtien, aluksi vapaakielillä, myöhemmin sormilla. (ks. Rytmisadut, Maatila)

Lapsen mielikuvitusmaailmaan pohjautuvan vihkon tarkoitus oli kehittää sisäistä musiikin kuulemista ja yhdistää se mielikuvien käyttöön. Myös kaikissa harjoituspaketin harjoituksissa hyödynnetään lapsen fantasiamaailmaa ja näin ollen uudet harjoitukset ja ideat tukivat juuri oikealla tavalla kehitystä.

Jokaisen uuden kappaleen harjoittelu aloitettiin laulamalla se useaan kertaan. Kun soiva mielikuva oli tarpeeksi vahva, tekniset ongelmat vähenivät ja kappale tuntui helpolta soittaa. Silloin lapset pystyivät keskittymään mielikuviin ja kappaleen tunnelmaan. Käytimme oppimateriaalina oman viuluvihkon lisäksi suomalaisia viuluvihkoja, kuten Viulu-aapinen, Iloinen viuluniekka, Viululoruja ja Viuluni soi -kirjaa.

4.2 Tuntien sisältö

Oman viuluvihkon rinnalla oli helppo kokeilla ryhmätunneilta keräämiäni harjoituksia ja leikkejä. Pyrin rakentamaan tunneista monipuolisia erityyppisten tehtävien avulla. Haastavien tehtävien jälkeen tuli helppoja tehtäviä ja tauon paikalla käytettiin leikkejä. Asentoja ja motoriikkaa kehittävät, viulunsoittoon valmistavat leikit piristivät ja motivoivat oppilasta jatkamaan. Keräämiäni harjoitukset tuntuivat olevan helposti ymmärrettäviä ja niiden toteuttaminen oli lapsille luontevaa. Hauskat mielikuvat tekivät oppimisesta leikinomaista, sekä rohkaisivat lapsia kokeilemaan aina uusia harjoituksia.

Kummallekin oppilaalleni löytyi mieluisia tehtäviä harjoituspaketista. Nuoremman kanssa kokeilimme kaikkia asentoja ja liikkeitä vahvistavia harjoituksia, sekä soitimme paljon vapaakielen kappaleita. (ks. *Maatilan eläimet, Hedelmäsalaatti*) Vanhempi oppilaani halusi jokaisella soittotunnilla taputtaa *Rytmisatuja*. Niistä oli hyvin paljon hyötyä kappaleita soitettaessa; tempo pysyi samana ja uudet rytmikuviot oli helppo oppia. Myös oman kappaleen säveltäminen oli kiinnostavaa. (ks. *Oppilaan omat sävellykset ja Melodiajuna*) Kokeilin molempien oppilaideni kanssa

asemanvaihto-harjoituksia joissa liutaan aurinkokerroksesta alas ja toisin päin. Kumpikin tytöistä selviytyi tehtävästä yllättävän vaivattomasti ja samalla koko otelauta tuli tutuksi. Lisäksi vasemman käden jännitys väheni ja muuttui elastisemmaksi. Kaikkien Ideapaketissa olevien tehtävien tarkoituksena on pyrkiä saavuttamaan mahdollisimman luonnolliset soittoasennot.

Mielikuvaharjoitukset ja lorulaulut innostivat oppilaitani aktiiviseen osallistumiseen tunneilla ja vähitellen he halusivat itse keksiä lorulauluja piirtämistään kuvista. Vanhempi oppilaani keksi myös erilaisia harjoituksia (ks. *Sadepisara*) ja uusia lauluja. Lasten mielikuvitusmaailman hyödyntäminen soitonopiskelussa näkyi selvästi omaksumisnopeudessa ja oppimistuloksissa.

5 Pohdinta

5.1 Ajatuksia matkan varrelta

Harjoituspaketin kokoaminen ja tehtävien kerääminen opetusharjoittelu- ja ainedidaktiikkatunneilta, sekä Colourstrings- että Suzuki-ryhmätunneilta oli hyvin antoisaa. Seuratessani ryhmätunteja, näin käytännössä minkälaiset harjoitukset ja ideat toimivat parhaiten ja millä tavalla ne vaikuttivat oppimistuloksiin. Vaikka metodit ovat hyvin erilaisia, sulautuivat harjoitukset hyvin yhteen. Ne eivät olleet ristiriidassa keskenään, vaan tukivat toisiaan mainiosti.

Harjoituksia kokeiltaessa opin myös tarkkailemaan oppilaita enemmän persoonina ja huomasin milloin oppilaat olivat aidosti innostuneita ja milloin eivät. Oppilaiden kanssa muodostui lämpimät välit ja tunnit vierähtivät yleensä nopeasti hauskojen harjoitusten parissa. Oppilaiden innostunut asenne motivoi myös minua suunnittelemaan mukavia, mutta tehokkaita tunteja.

Parhaimmat tunnit olivat sellaisia, joissa oppilas jaksoi reippaasti osallistua tunnin kulkuun, erilaisten tehtävien ja harjoitusten suorittamiseen. Tunnilla jaksamiseen vaikuttivat huomattavasti ulkoiset seikat esim. milloin oppilas oli syönyt ja oliko hän ehtinyt levähtää ennen soittotuntia. Mikäli tunti ei onnistunut niin kuin piti, huomasin ongelman yleensä kuitenkin itsessäni. Jos olin asettanut haasteet liian suuriksi, onnistumisen kokemus jäi kokematta tai jos soittamamme kappaleet olivat liian helppoja, oppilas tylsistyi. Tärkeää oli myös antaa positiivista palautetta, kun siihen oli aihetta.

5.2 Työn onnistuminen

Halusin harjoituspaketin erikseen raporttiosuudesta, jotta sitä olisi helppo käyttää tunti-ilanteissa. Aluksi tuntui vaikealta selittää harjoituksia ja leikkejä kirjallisesti ja siksi olikin hyvä ottaa kuvat tukemaan harjoitusohjeita. Kuvat otin oppilaani kanssa keväällä 2008. Harjoituspakettiin on tarkoitus koota myöhemmin lisää uusia ideoita ja harjoituksia, joita toivottavasti löytyy runsaasti.

Harjoituspaketti sisältää mielestäni toimivia harjoituksia ajatellen viulunsoiton alkeisopetusta. Ryhmäopetuksessa käytettäviä ideoita pystyi helposti soveltamaan yksilötunnille ja näiden harjoitusten myötä myös ilmapiiri yksilötunnilla rentoutui. Tarkoitukseni oli löytää ideoita, jotka helpottaisivat perusasentojen ja liikkeiden oppimisessa, joten harjoituspaketin pääpaino onkin sen ensimmäisessä osassa; soittoasennon muodostamisessa.

Työni perimmäinen tarkoitus on herättää meissä opettajissa ja oppilaissa kekseliäisyyttä ja luovuutta, sekä rohkaista käyttämään omaa mielikuvitusta. Näin ollen soittotunneista tulee mukavia oppimistilanteita. Prosessi laajensi näkökulmaani sekä selkeytti itselleni, mihin suuntaan haluan kulkea pedagogina. Sain paljon hyviä ideoita työelämää varten.

Lähteet

Kirjallisuus lähteet:

Jantunen, Timo. 1996. Anna lapsen leikkiä. Jyväskylä. Atena.

Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina. 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä. Gummerus.

Karlsson, Liisa. 2003. Sadutus. Avain osallistuvaan toimintakulttuuriin. Juva. WS Bookwell.

Neuschütz, Karin. 1984. Pehmeät nuket. Suom. Pirkko Jarasto. Helsinki. Lasten keskus.

Reinikainen, Seppo. 2002–2006. Opetusharjoittelu- ja ainedidaktiikkaluennot. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Riihonen, Eeva. 1991. Lapsi ja lelu. Jyväskylä. Gummerus.

Suzuki, Shnichi. 2000. Rakkaudella kasvatettu. Suom. Sari Helkala-Koivisto. Rauma: Vihreä Linja.

Szilvay, Géza. 1980. Viuluaapinen. Helsinki. Fazer.

Elektroniset lähteet:

Colourstrings. Helsingin Juniorijouset. Viitattu 5.3.2008.

<http://www.ihmo.fi/strings/sivut/colour.htm>periaattee.

Hoivaan ja kasvatan. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 11.3.2008.

http://jkk.mll.fi/hoivaan_ja_kasvatan_intro.php?dir=/hoivaan_ja_kasvatan.

Mitä on Suzuki-metodi ja miten se syntyy? Kookas 2008. Viitattu 2.1.2008.

www.kookas.fi/articles/read/1304.

Musiikkia värien avulla. Tikkurila Oy 2001. Colourstrings. Asiakaslehti Tikkurilan Viesti 1/2001. Viitattu 25.1.2008.

<http://www.digipaper.fi/paints/931/index.php?pgnumb=40>.

Suzuki-metodi. Pohjoiskymen musiikkiopisto. Viitattu 4.6.2008.

www.pmo.fi/index

Tri Shinichi Suzuki. Uudenmaan Suzuki-Instituutti. Viitattu 3.5.2008.

www.uudenmaansuzuki-instituutti.fi/tri.

Harjoituspaketin sisällys

1	Soittoasennon muodostaminen.....	30
	Käsien rentoutus.....	30
	Viulun asettaminen.....	31
	Jousen asettaminen ja harjoituksia ilman viulua.....	33
	Käsien yhdistäminen.....	35
	Jousikäden harjoituksia viulun kanssa.....	36
	Soittokäden harjoituksia.....	37
2	Soittamista tukevia harjoituksia.....	40
	Asentoja ja motoriikkaa kehittäviä leikkejä.....	40
	Rytmiharjoituksia.....	41
	Äänen muodostaminen.....	43
	Omat sävellykset.....	45
3	Hyvä soittotunti.....	46

Esittely

Harjoituspaketti on tarkoitettu tukemaan viulunsoiton alkeisopetusvaihetta. Harjoitukset soveltuvat parhaiten viulunsoittoa aloittaville lapsille, koska ideat tulevat lapsen mielikuvitusmaailmasta. Itse olen kokeillut paketissa esiteltyjä harjoituksia 4-7-vuotiaiden kanssa ensimmäisen viulunsoittovuoden aikana. Harjoituspaketti koostuu kolmesta eri osasta, jotka ovat: soittoasennon muodostaminen, soittamista tukevia harjoituksia ja hyvä soittotunti. Kaikki harjoitusosiot alkavat helpoimmalla harjoituksella ja vaikeutuvat järjestyksessä yhtä aikaa oppilaan taitojen kehittyessä. Useat harjoituksista ovat sovellettavissa pedagogisten tarpeiden mukaan.

Lähtökohtana oli soveltaa ryhmätunneilla käytettäviä ideoita ja harjoituksia yksilötunneille. Hauskat leikit ja harjoitukset toivat mukanaan myös samanlaista oppimisen riemua, mikä vallitsi ryhmätunneilla. Harjoituspaketin tehtävät ovat peräisin lähinnä Suzuki- ja Colourstrings- ryhmätunneilta sekä Seppo Reinikaisen ohjaamilta opetusharjoittelutunneilta. Osa harjoituksista on oman kokeilun kautta syntyneitä ja osa oppilaiden aikaansaannoksia.

Harjoituspaketti sisältää perusasentoja ja -liikkeitä vahvistavia harjoituksia, sekä harjoituksia alkeisviulunsoittoon. Niiden tarkoituksena on helpottaa teknisten ongelmien kanssa ja vahvistaa lapsen omaa musiikin sisäistä kuulemistä. Soittoasunnoissa pyritään tarkoituksenmukaisuuteen heti alusta lähtien.

Leikinomaisissa harjoituksissa käytetään paljon mielikuvia. Ne ovat helposti ymmärrettäviä ja jäävät lapsen muistiin, koska ne liittyvät johonkin tuttuun, aiemmin opittuun asiaan. Lapsen fantasiamaailmasta koottujen ideoiden avulla pyritään tehdä tunneista mahdollisimman mielekkäitä ja herättämään lapsessa oppimisen halu. Kaikki esille tulevat asiat yritetään ratkaista leikin avulla, mutta samalla ohjaamme lasta oikeanlaiseen sisäiseen järjestykseen. Oppiminen on myös nopeampaa, kun se lähtee lapsesta itsestään.

1 Soittoasennon muodostaminen

Hyvässä soittoasennossa yhdistyvät rentous ja ryhdikkyys. Soittojalat ovat tukevasti maassa ja paino jakautuu tasaisesti molemmille jaloille. Polvet pidetään joustavina, jolloin lantio vapautuu ja selkä suoristuu. Notkoselkää tulee aina välttää. Kun rintakehä on auki, hartiat pysyvät rentoina alhaalla. Myös kaulan ja pään asentoon on tärkeää kiinnittää huomiota. Niska-hartia seudulle syntyy jännitystä, jos pää roikkuu liian edessä.

Käsien rentoutus

Jotta soittokäsien asennot saataisiin luonnollisiksi, täytyy lihasten jännitys ensin minimoida. Lapsi oppii säätelemään lihaksia pumppausliikkeen avulla. Ensin puristetaan kädet nyrkkiin, jolloin lihakset jännittyvät ja sen jälkeen vapautetaan, jolloin kädet rentoutuvat luonnollisesti.

Kastemato

Erilaiset mielikuvat, kuten "kastemato" tai "keitetty spagetti" auttavat lasta löytämään käden rentouden.

Lötköpötkö

Otetaan oppilaan käsistä kiinni ja heilutellaan rauhallisesti eteen ja taakse niin, että käsivarsi pysyy vaakatasossa. Opettaja päästää vuorotellen aina toisesta kädestä irti, jolloin käsi tipahtaa rentona alas.

Riippusilta

Oppilas ojentaa kätensä suoraan eteenpäin ja tarttuu opettajan sormista kiinni. Olka- ja käsivarresta vapautetaan jännitykset, jolloin rentoutunut käsi jää heilumaan vapaasti riippusillan tavoin.

Viulun asettaminen

Ennen viulun asettamista etsitään hyvä keskiasento. Paino on tasaisesti jakautunut kahdelle jalalle ja hartiat pysyvät rentoina alhaalla. Opettajan asettaessa viulua lapsen kaulalle, lapsi katsoo suoraan eteenpäin. Tämän jälkeen lapsi kääntää päätään lievästi vasemmalle, jolloin pää asettuu leukatuelle omalla painollaan.

Viulu ja vartalo muodostavat keskenään lievän tylpän kulman. Silloin jousa voi helposti vetää tallan suuntaisesti. Kun viulu on lievästi kallistunut oikealle, jousen suunta ei poikkea liikaa vaakatasosta soittaessa matalammilla ja korkeammilla kielillä. Katsotaan vielä, ettei lapsi purista viulua kaulallaan turhaan. Myös leuka pyritään saamaan rennoksi. Lapsen täytyy pystyä puhumaan silloinkin, kun viulu on leuan alla.

Sateenkaarisorsmet

Kun viulu on asetettu lapsen leuan alle, tuodaan soittokäsi viulun kaulalle rennolla, hitaalla heilautusliikkeellä. Viulu pysyy tukevasti peukalon ja etusormen muodostamassa "oksanhaarassa". Sen jälkeen sormet laskeutuvat pyöreänä kuin "sateenkaari" kielten päälle.

Hiiren pesä

Kun soittokäsi on viety otelaudalle, asetetaan käsi pyöreäksi "hiiren pesäksi". Tarkistetaan, että hiiren pesässä on "ikkuna" auki; peukalon ja viulun kaulan väliin jää pieni aukko.

Tarkoituksena on saada lapsi itse tekemään käden kiertoliike, jolloin kaikki sormet ovat kielten kanssa samansuuntaisesti. Se on viulukäden perusasento. Tällä tavalla minimoidaan sormien liikerataa heti alusta alkaen.

Liukumäki

Laitetaan soittosormet paikoilleen ja tarkistetaan, lähteekö "hiirenpesästä" eli kämmenestä liukumäki alas. Jos ranne puristaa viulun kaulaa vasten, ei liukumäkeä pitkin pääse laskemaan.

Keijukaisen keinu

Heilutetaan perusasennossa olevaa soittokättä viulun alla molempiin suuntiin.

Koko käsi olkapäästä lähtien rentoutuu. Kyynärvarren muuttuvaa liikettä tarvitaan myöhemmin kieltenvaihdossa. Voidaan ottaa mukaan myös vasemman käden pizzicatot E- ja G-kielillä.

Jousen asettaminen ja harjoituksia ilman viulua

Jousen punnitus

Laitetaan jousi oppilaan kämmenelle jousen painopisteen kohtaan. "Punnitaan" jousi. Käsivarren rentoutuessa jousi lopettaa keikkumisen ja pysyy itsestään kämmenellä. Silloin jousen paino on tasaisesti jakautunut kaikille sormille. Kun pikkurilli "istuu" pyöreänä ja peukalo on koukussa keskisormea vasten, jousi käännetään opettajan avulla pystyyn. Tarkistetaan, että asennot säilyvät oikeana vielä senkin jälkeen, kun opettaja irrottaa otteensa.

Aluksi jouta pidetään painopisteen kohdasta, koska jousi on kevyempi ja näin ollen vältetään turhaa jännitystä. Kiinnitetään huomiota käden pehmeään ja joustavaan asentoon.

Vilkutus

Vilkutetaan siten, että ranne on täysin rentona. Kun vilkuttaminen lopetetaan, ranne ja sormet jäävät löysäksi. Opettaja nappaa löysät sormet jouselle. Laitetaan pikkurilli pyöreäksi ja peukalo koukkuun. Lopuksi varmistetaan, että "trampoliini" joustaa tarpeeksi, (rystysten joustoliike).

Timantti

Piirretään jousella ilmaan erilaisia kuvioita, ympyrää, kahdeksikkoo, neliötä.. Jousi pysyy suorassa kärki kohti kattoa, sillä jousen päällä oleva "timantti" ei saa tipahtaa.

Yritetään saada selästä lähtevä liike virtaamaan sormiin saakka. Vapautetaan ranne, kyynärpää ja olkapää.

Pilkkiminen

Etsitään jousikäden oikea asento ja laitetaan jousi vaakatasoon. Painetaan pikkurillillä josta niin, että kärki nousee kuin pilkkionki.

Tarkoituksena on vahvistaa pikkurillin lihaksia. Tehdään vain pieniä liikkeitä!

Pilvenpiirtäjä

Pidetään kiinni jousen kannasta ja käännetään jousi pystysuoraan. Kun tarttumaotetta löysää, jousi luisuu alaspäin. Aktivoidaan ote ja annetaan taas luisua, mahdollisimman monta kertaa. Mitä useammin saa jousen pysähtymään, sitä useampi kerros on talossa.

Tehtävän tarkoituksena on vahvistaa jousikäden asentoa ja vähentää sormien lihasjännitystä.

Puomi

Pidetään jousia kädessä oikeassa asennossa. Laitetaan jousi vaakatasoon siten, että jousi nojaa vasemman käden päällä muodostaen puomin. Kun "kääpiön" täytyy päästä puomin toiselle puolelle, pikkurilli nostaa puomia vain vähän. "Jättiläisen" kohdalla puomi nousee enemmän. Portti menee kiinni, kun pikkurilli päästetään rennoksi.

Liike tapahtuu ainoastaan pikkurillistä. Ranne pysyy koko ajan paikallaan. Harjoituksen tarkoitus on vahvistaa pikkurillin lihasta, jota tarvitaan etenkin kantajousella soittaessa.

Käsien yhdistäminen

Aluksi kappaleita voi soittaa näppäillen. Peukalo pysyy otelaudan alla koukussa, kun siihen laitetaan "taikallimaa". Viulu on kuin tukeva pöytä. Vapaakielillä soittaessa oppilas voi pitää kopasta kiinni ja silloinkin muistetaan, että käsi on vapaa olkapäästä lähtien ja sormet pyöreinä. Jousikättä voi alkaa harjoittamaan vähitellen. Koko jousikäsi on rentona kaulasta asti. Opettaja voi aluksi auttaa jousen kuljettamisen kanssa, jotta jousi saadaan kulkemaan suoraan tallan suuntaisesti. Kyynärpää on kuin "sarana". Vetojousella soittaessa käsi avautuu kyynärpästä, työntöjousella taittuu. Kun saranaan laitetaan "öljyä", jousenvaihdot sujuvat liukkaammin.

Jousikäden harjoituksia viulun kanssa

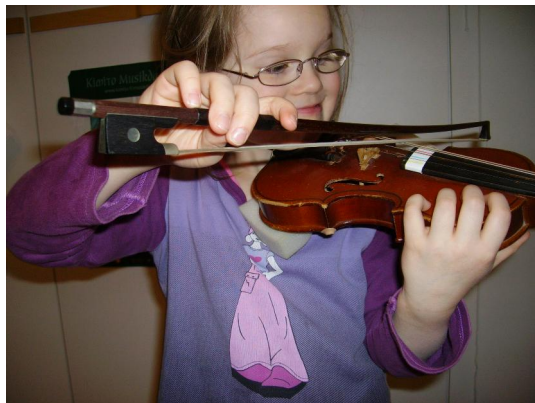
Ilmapallo

Asetetaan jousi kielen päälle lepäämään. Hyvin yleinen ongelma pienten oppilaiden kanssa on jousikäden jäykkyys, joka lähtee kaulan ja olkapään seudulta. Tällöin lapsi nostaa hartioitaan ylöspäin. Kuvitellaan oikea käsi ilmapalloksi ja pistetään siihen reikä. Ilmat valuvat vähitellen pois ja käsi rentoutuu.

Hissi

Asetetaan jousi äänettömästi E-kielelle keskijousen kohtaan. Silloin kyynärpään alla oleva hissi on ykköskerroksessa. Kun hissi nousee yhden kerroksen ylöspäin, ollaan kakkoskerroksessa, eli A-kielellä. Jatketaan, kunnes ollaan neljännessä kerroksessa. Samalla tavalla hissi tulee alaspäin, lopulta ykköskerrokseen.

Huolehditaan, että ranne pysyy suorana harjoituksen ajan. Aluksi liike on kulmikas, mutta vähitellen muuttuu pyöreäksi. Olkavarsi on aktiivinen.

Saippuakuplat

Piirretään jousikädellä suurta ympyrää. Haetaan samaa tallan suuntaista liikerataa kuin jousella. Käden tipahtaessa rentona alas, soitetaan pizzicatona jokin vapaakieli.

Kiikkulauta

Jousi on tukevasti kielillä keskijousen kohdassa. Keinutetaan jousia mahdollisimman äänettömästi kieleltä toiselle käsivarren avulla. Olkavarsi pysyy paikoillaan.

Soittokäden harjoituksia

Hellan levy

Asetetaan soittosormet valmiiksi otelaudan yläpuolelle ilmaan. Kuvitellaan, että otelauta on kuuma kuin hellan levy. Sormet hipaisevat levyä, mutta ponkaisevat nopeasti takaisin lähtöasentoon.

Aluksi sormet voivat hipaista järjestyksessä 1.-4.-sormi vuorotellen kieltä. Tehtävää voi vaikeuttaa siten, että opettaja sanoo sattumanvaraisessa järjestyksessä, mikä sormi koskettaa kieltä. Vähitellen voi lisätä myös vauhtia. Kiinnitetään huomiota aktiiviseen sormennostoon.

Haamuperhe

”Alakerran haamut” löytyvät 1. asemasta, kun kosketaan kevyesti kolmos- tai nelossormella kieltä. ”Ullakko haamut” ovat taas 3. asemassa. Etsitään alakerran haamulle kaksonen ullakolta, eli sama soiva sävel.

Pulkkamäki

Viedään soittokäsi aurinkokerrokseen, eli 9. asemaan (tai lintukerrokseen, eli 3. asemaan) ja etsitään huiluaäni puhtaaksi. Yhden vetojousen aikana käsi liikkuu höyhenkevyesti alas, ensimmäiseen asemaan.

Kiinnitetään huomiota, että käsi on myös yläasemassa luontevassa asennossa. Kyynärohjauksen avulla sormet yltävät oikeille paikoille. Aluksi opettaja voi auttaa jousen kuljettamisen kanssa, jolloin oppilas voi keskittyä vasempaan käteen.

Veturi

Liutetaan soittokättä pitkin otelautaa nelossormen eli "veturin" johdolla. Veturi on oikealla asemalla, kun sormi osuu huiluaänen kohdalle. Montako juna-asemaa löytyy kultakin kieleltä?

Junan täytyy pysyä raiteilla eli oikealla kielellä koko matkan ajan. Asemia voidaan lisätä taitojen karttuessa. Huiluaäniharjoitus tekee peukalon muista sormista riippumattomaksi ja antaa joustavuutta aputukiasennolle, joka usein meinaa jäykistyä.

Sadepisarat

Otetaan sateenkaarisormet viulun koppaa vasten. Sen jälkeen lähtee ensin nelossormi hitaasti ylös alas sadelorun tahtiin: "Sa-de-pisa-ra-tipah-taa-maa-han". Tasaisia neljäsosia. Tämä toistuu kaikilla sormilla. Kun tämä on opittu, soitetaan sama loru vasemman käden pizzicatona e-kielellä, ensin nelossormella jne. Pizzicato on helpompi soittaa ensin kolmannesta asemasta.

Tehtävän tarkoituksena on eriyttää sormia ja tehdä niistä tahdon alaisia. On tärkeää muistaa, että liike lähtee rystyisestä. Sormien nostot ovat aina aktiivisia ja laskut painavia.

Kiikarit

Ykköskiikarit saadaan, kun otetaan kummatkin kädet eteen ja laitetaan saman käden peukalo ja etusormi eli ykkössormi vastakkain. Kakkoskiikareissa kakkossormi koskettaa peukaloa jne. Opettaja sanoo, mitkä kiikarit otetaan ja oppilas etsii kyseiset kiikarit mahdollisimman nopeasti.

Harjoitus tehdään ensin hitaasti, mutta vähitellen vauhti nopeutuu. Tarkoitus on lisätä sorminäppäryyttä ja reaktionopeutta.

2 Soittamista tukevia harjoituksia

Tärkeintä viulunsoitossa on vahva kokemus kappaleen tunnelmasta, joka pohjautuu sisäiseen kuulokuvaan. Kiinnitämme huomiota soinnin laulavuuteen, äänen väreihin ja nyansseihin. Jotta kauniin äänen muodostaminen ja musiikin tuottaminen olisi helpompaa, voidaan soittotunteja rikastuttaa erilaisin rytmiharjoituksin ja motoriikkaa kehittävin leikein.

Kun oppilas hallitsee äänen tuottamisen ja teorian alkeet, aloitetaan omien laulujen säveltäminen. Itse tuotettu sävellys motivoi oppilasta ja piristää valmiiksi kirjoitetun materiaalin joukossa.

Asentoja ja motoriikkaa kehittäviä leikkejä

Muovailuvaha

Opettaja muovailee lapsesta taideteoksen liikuttelemalla jäseniä erilaisiin asentoihin. Kun taideteos on valmis, lapsi jähmettyy "patsaaksi". Patsas herää henkiin opettajan napsauttaessa sormia.

Kiinnitetään huomiota rentouteen. Jäsenet liikkuvat pehmeästi eri asentoihin. Opetellaan kannattelemaan käsiä mahdollisimman pienellä lihastyöllä.

Sätkynukke

Ohjaillaan lasta erilaisiin asentoihin kuvitteellisten narujen avulla. Tehtävän avulla lapsi oppii säätämään lihaksiaan ja kannattelemaan soittokäsiä mahdollisimman pienellä lihastyöllä.

Peili

Opettaja ja oppilas seisovat vastakkain. Opettaja näyttää jonkin liikkeen, jonka oppilas toistaa peilinä perässä. Liikkeet muuttuvat koko ajan, joten oppilaan täytyy olla tarkka ja nopea. Välillä vaihdetaan vuoroja ja oppilas saa keksiä liikkeitä.

Liikkeitä voi myös yhdistää siten, että tekee esim. käsillä ja jaloilla eri liikettä yhtä aikaa. Leikin tarkoituksena on eriyttää käsiä ja jalkoja. Leikin avulla voi suorittaa myös loppuvenytyksen.

Rytmiharjoituksia

Isotikka ja pikkutikka

Opettaja koputtaa viulun koppaan jonkin rytmin. Oppilas toistaa rytmin samanlaisena oman viulunsa koppaan. Rytmit vaikeutuvat koko ajan.

Rytmiharjoituksen voi tehdä myös pianolla. Opettaja valitsee tietyn sävelen ja rytmin. Oppilas soittaa rytmin oktaavia korkeammalta.

Kenen nimen soittaisin?

Leikitään lasten nimillä. Soitetaan esimerkiksi oppilaan kavereiden nimiä. Tyttöjen nimet soitetaan korkeammilla ja poikien nimet matalammilla kielillä.

Aluksi voidaan taputtaa tai soittaa pizzicatona ja vasta myöhemmin jousella.

Kysymys- vastaus

Opettaja menee oppilaan selän taakse ja soittaa rytmin. Kuuntelemalla oppilas löytää oikean sävelen omasta viulustaan ja soittaa rytmin muuntumattomana joko pizzicatona tai jousella.

Hedelmäsalaatti

Valitaan jokin hedelmä, esim. omena. Soitetaan o-me-na, eli trioli- rytmiä jollain vapaakielellä. Seuraavaksi otetaan ba-naa-ni ja soitetaan synkooppi-rytmiä. Annetaan oppilaan valita uusi hedelmä ja soitetaan se. Kun hedelmät osataan soittaa erikseen, aletaan sekoittaa niitä yhteen. Soitetaan jokaista hedelmää aina kaksi kertaa. Omena- banaani- päärynä- mandariini- ananas. Salaattiin voi lisätä tarpeen mukaan uusia hedelmiä.

Rytmisadut ja laululorut

Valitaan jokin teema, jonka ympärille keksitään satu. Esim. leikkipuisto. Mitä leikkipuistossa näkyy? Oppilas saa läksyksi piirtää leikkipuiston. Keksitään lauseita ja rytmitetään ne selkeästi. Jooseppi laskee liukumäkeä. (taa-ti-ti taa-taa taa-taa-ti-ti-ti) Hurjat vauhdit kiikussa saa. (taa-taa taa-taa taa-ti-ti taa) Amanda roikkuu kiipeilytelineessä. (ta-ta-ta taa-taa taa-ti-ti ti-ti-ti-ti) jne.

Rytmisatuja voi soveltaa taitojen mukaan. Ensin taputetaan käsillä, koputetaan viulun koppaan tai soitetaan pianolla. Myöhemmin pizzicatona viululla.

Rytmisadut

Valitaan aiheeksi metsä. Mitä oppilaan piirtämässä metsässä näkyy? Pikkulintu laulaa oksalla titityy. Jänöjussi loikkii metsässä. Ankka lammessa polskuttaa. Sammakko hyppää kaislikosta.

Aarteen etsintä – dynamiikka ja rytmiharjoitus

Opettaja piilottaa luokkaan jonkin "aarteen", esim. suklaan tai pienen lelun. Kun tavara on piilotettu, alkaa opettaja soittaa yhtä ääntä pizzicatona. Oppilas alkaa etsiä "aarretta" kuuntelemalla soittoa; ääni voimistuu, mitä lähempänä aarre on. Kun aarre on löytynyt, on oppilaan vuoro piilottaa aarre ja soittaa rytmiä.

Leikkiä voi vaikeuttaa vaihtamalla pizzicatorytmejä.

Äänen muodostaminen

Tärkeintä viulunsoitossa on vahva kokemus kappaleiden tunnelmasta, joka pohjautuu sisäiseen kuulokuvaan. Heti alkeisopetus vaiheessa kiinnitetään huomiota soinnin laulavuuteen, äänen väreihin ja nyansseihin. Sisäistä kuulemistä voi kehittää mm. laulamalla lauluja ja soitettavia kappaleita. Laulaessa on helpompi keskittyä fraseeraukseen ja nyansseihin, kun motoriset ongelmat eivät ole hidasteena. Laulut on hyvä laulattaa sekä sanoilla että solfaamalla. Käsimerkit auttavat hahmottamaan melodian kulkua.

Aluksi jokainen laulu soitetaan vain yhdellä kielellä. Samaan aikaan voidaan harjoitella kielenvaihtoja vapailla kielillä, jolloin lapsi oppii ymmärtämään kunkin kielen oman jousitasonsa.

On hyvä soittaa aluksi jonkin verran kokojousella, jotta liikerata tulisi tutuksi. Pitkät jousenvedot kehittävät myös soittajan taitoa muodostaa hyvä viulun ääni. Soittaminen liian lyhyillä jousenvedoilla voi johtaa jäykkyyteen.

Matkustetaan mummolaan/ mökille

Jousen tyvi on lapsen "kotipaikka", kärki taas "mummola" tai "mökki". Aluksi matkustetaan vanhalla junalla, joten matka on pitkä ja hidas. Silloin on aikaa keskittyä vetämään jouta tallan suuntaisesti. Kun oppilas hallitsee hitaan, pitkän vetojousen, voidaan kokeilla nopeampaa tapaa matkustaa. Esim. Pendolino-junaa.

Maatila

Mitä maatilan eläimet tekevät? Leh-mä am-muu nii-tyl-lä. Pos-su röh-kii na-ve-tas-sa. Kuk-ko kiekuu or-rel-la. Soitetaan laulut sovitulla vapaakielillä tasaisina neljäsosina.

Vapaakielillä soittaminenkin voi olla mielekästä, kun keksitään pieniä lauluja esim. eläimistä. Mielikuvat luovat tunnelmaa ja motivoivat lasta.

Kuuntelu- ja soittoharjoitus, sormilla soittamaan

Oppilas soittaa vapaakielen joko jousella tai pizzicatona, laulaa seuraavan sävelen ja vasta sitten asettaa sormen oikealle paikalle ja soittaa sen viulullaan. Tällä tavalla voidaan toimia myös ensimmäisten kappaleiden kanssa: lauletaan seuraava sävel ennen soittamista.

Harjoituksen tarkoituksena on kehittää korvan tarkkuutta: samalla vasen käsi oppii seuraamaan korvan antamia käskyjä sormienkäytössä.

Omat sävellykset

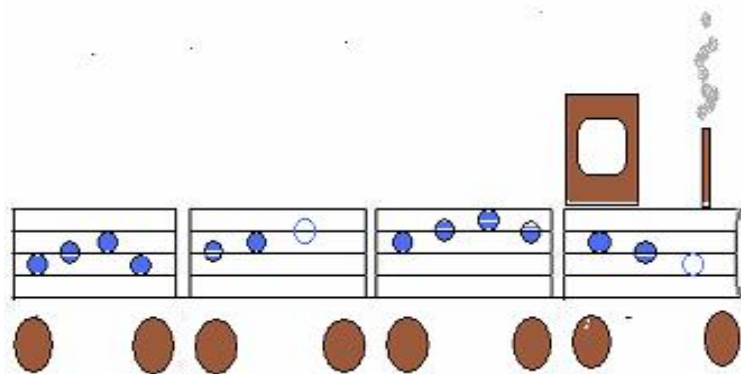
Kun oppilas on tutustunut nuottien kirjoittamiseen, syntyvät jo ensimmäiset omat sävellykset. Aluksi opettaja voi helpottaa säveltämistä.

1. Opettaja kirjoittaa nuottiviivastolle esimerkiksi yhden oktaavin D-duuri asteikon.
2. Asteikko leikataan siten, että jokainen nuotti on erikseen.
3. Nuotit laitetaan väärinpäin pöydälle ja sekoitetaan.
4. Oppilas saa poimia nuotteja yksitellen ja latioa ne uuteen järjestykseen. Jos kyseessä on D-duuri, tulee kappaleen kuitenkin loppua D-säveleen.
5. Opettaja voi keksiä asteikkoon erilaisia rytmisiä kuvioita, jolloin saadaan taas aivan uudenlainen sävellys.

Melodiajuna

Melodiajuna koostuu vaunuista ja veturista. Yksi vaunu vastaa yhtä tahtia. Nuotinopiskelun alkuvaiheessa juna voi koostua pelkistä vapaakielistä. Kun lapsi on oppinut soittamaan kaikilla neljällä sormella, voidaan säveltää esim. A-kielen kappale. 4/4-vaunuihin kirjoitetaan A-kielellä olevia nuotteja epäjärjestyksessä.. Huolehditaan, että veturissa on viimeisenä A. Kun saavutaan "uudelle asemalle", lapsi saa säveltää uuden kappaleen vaihtamalla vaunujen järjestystä. (Huom. Veturi pysyy aina paikoillaan.)

Melodiajunan voi tehdä esim. kartongista. Kaikki vaunut tehdään erikseen, jotta niiden paikkoja voi vaihdella. Taitojen karttuessa vaunuja voi lisätä ja melodiakulkua vaikeuttaa tahdin sisällä.

3 Hyvä soittotunti

Jokainen oppilas on erilainen. Hyvän soittotunnin suunnittelussa opettaja ottaa huomioon oppilaan yksilönä. Mitkä ovat oppilaan tavoitteet soiton suhteen? Onko viulunsoitto yksi harrastus muiden joukossa, vai onko tähtäimessä muusikon ura jo alusta lähtien? Kotiväen kannustuksella ja tuella on suuri vaikutus harjoittelumäärään/laatuun ja näin ollen myös etenemisnopeuteen. Etenemisnopeuteen vaikuttavat myös monet muut seikat, esim. lapsen motivoituneisuus. Opettajan yhtenä tehtävänä onkin pitää lapsen mielenkiintoa yllä. Tuntien tulee olla tarkkaan suunniteltuja ja tehtävien helposti ymmärrettäviä. Kullekin oppilaalle asetetaan sopivat tavoitteet; liian helpot tai liian vaikeat tehtävät voivat turhauttaa lasta. Jokaisella tunnilla lapsen tulisi kokea onnistumisen tunne, joka kannustaa oppimaan lisää.

Pienillä oppilaille keskittymiskyky on vielä heikko, joten yhteen asiaan ei kannata paneutua liian kauan. Hyvä tunti on tarpeeksi monipuolinen, eli sisältää paljon erilaisia tehtäviä musiikkiin ja soittamiseen liittyen. Näitä voivat olla esim. leikit, musiikkiliikunta, asentojen rakentaminen, soittaminen, teorian alkeet. Haasteellisten tehtävien välissä on hyvä laskea viulu pois ja ottaa esim. jokin motoriikkaa kehittävä leikki. Lapset tarvitsevat paljon taukoja, jotta jaksavat taas hetken keskittyä.

Heti alusta lähtien jokaisella tunnilla harjoitellaan kauniin äänen muodostamista ja soitetaan jokin kappale. Aluksi kappale voidaan soittaa pelkällä vapaakielellä. (ks. Maatilan eläimet, Laululorut) Tällä tavalla oppilas voi säestää opettajan soittaessa melodiasa. Yhteismusisointitaitoja aletaan kehittää heti alkeisvaiheessa säestämällä pikkukappaleita pianolla. Yhteissoitosta tulee luonnollinen osa harjoitteluvaihetta ja lapset oppivat kuuntelemaan harmonioita. Lisäksi yhdessä soittaminen on mukavaa lasten mielestä.

Pienten oppilaiden kanssa opettajan tehtävänä on antaa selkeitä ohjeita ja siirtää keräämäänsä tietoa ja taitoa eteenpäin. Opettajan täytyy kuitenkin osata lukea oppilaan tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. Motivoitunut, luova lapsi pursuaa hienoja

ideoita ja on halukas kokeilemaan sellaisia asioita, mitä häneltä ei odoteta. Taitava opettaja ohjaa oppilasta suuntaan, jossa hänen luovuutensa alkaa kasvaa.

Esimerkki vasta-aloittaneen viulistin tunnista.

Seuraavaksi esittelen 5-vuotiaalle juuri viulunsoiton aloittaneelle tyttö-oppilaalle suunnittelemani soittotunnin, joka koostuu harjoituspaketin tehtävistä ja ideoista. Soittotunnin pituus on noin 30 min.

1. Tunti alkaa aina hyvän soittoasennon rakentamisella; tukevat soittojalat ja hyvä ryhti. Sen jälkeen rentoutetaan kädet. Lötköpötkö.
2. Timantti. Jousen hallinta-harjoitus.
3. Viulun asettaminen. Muistetaan aina sateenkaarisormet ja liukumäki.
4. Pulkkamäki, koko otelauta tutuksi. Samalla myös soittokäsi rentoutuu.
5. Tutustutaan viulun kieliin hahmoina ja väreinä. Näppäillään kaikkia kieliä rytmissä.
6. Vilkutus. Tällä tavoin jousen asettaminen on nopeinta. Alkuvaiheessa opettaja auttaa koko ajan jousen kuljettamisen kanssa. Oppilaan käsi vain lepää jousen päällä.
7. Maatila-harjoitus vapailla kielillä. Jokaisella tunnilla soitetaan kappaleita, jotta lapsi oppii heti muodostamaan kauniin äänen. Aluksi käytetään samanarvoisia, pitkiä säveliä.
8. Sade. Valmistetaan soittokättä heti alusta alkaen tulevia kappaleita varten.
9. Rytmisadut. Harjoitellaan rytmejä viulun koppaan koputtamalla.
10. Peili. Tunnin loppupuolella on hyvä ottaa leikkejä ilman viulua, kun oppilas alkaa jo väsyä ja keskittyminen herpaantua. Leikkiin voi ujuttaa myös hyviä venytyksiä. Etenkin kädet ja niska-hartia seutu on hyvä venyttää heti soiton jälkeen. Venytysten tarkoituksena on rentouttaa ja notkistaa lihaksia.

